

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., József tér 10,
hová minden küldemény
intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:
SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve... 8 frt
Fél évre..... 4 »
Negyedévre 2 »
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

Bécsben ismét választottak. Irta: Dr. Fleischman Sándor
— A huszonegyek. Irta: Dr. — A kultuszminiszter a néppárt-
ról. Irta: Pápai Béla. — Karczok az új pátról. Irta: Gellér;
Miksa. — Gyöngyszemek a talmudból és midrásból. Irta:
Szabolcsi Miksa. — Szerkesztői üzenet. — A kulisszák
mögül. — Hírek. — A Predikátorból. (Vers) Fordította: Pelbárt.
— A zsidó orvosok története. Ösmerteti: Dr. Kácsér Mór. —
Pályázatok. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1896. november 8.) 5657. Kiszlév hó 3-ika
Hétfő 4-ike. Kedd 5-ike. Szerda 6-ika. Csütörtök 7-ike.
Péntek 8-ika. Szombat 9-ike. Hetiszidra: Vajécze.
(Mózes I. könyve 28. fejezete 11 versétől a 32. fejezet
4. verséig.) Haftora: »V'ammí sz'luim limsuvoszi v'el-a
jikrouhu...« (Hosea 11. fejezete 7. versétől a 12. feje-
zet 13. verséig.)

Bécsben ismét választottak.

Amit a bécsiek eddig a Lueger által jöven-
dőlt jobb jövő érdekében tettek, azt most már
szokásból teszik. Innen-onnan egy éve lesz, hogy
Lueger uram szellemi és anyagi orvoslásának
várományosává lett Bécs városa és a vele
szövetkezett Alsó-Ausztria, anélkül, hogy az új
aera alatt bármely irányban változott volna azok
helyzete, akik sorsukkal nem voltak megelégedve.
Értettük azt, midőn a jövőt eskomptálták, midőn
a nép, ez a vásott fiu, még nem tudta, mi rej-
lik a Lueger által ígért vásárfiában; de hogy ilyen
mult után még mindig a jövőben biznak, már
ráadja a történelem hivatalos bélyegét azon
szegénységi bizonyítványra, melyet a bécsi nép-
nek mi már oly régóta kiállítottunk.

Egy kis visszapillantás nem fog ártani. Az
antiszemita uralkodás Bécsben a legbrutálisabb
szellemi zsarnokságot inaugurálta úgy a tanács-
teremben, mint a közéletben. Az igazság abban
szokott bizni, hogy belső erejében rejlik győzel-
mének magva; a hazugság csak erőszakkal tud
győzni; amaz bátran néz ellenfeleinek szemébe,
midőn velük mérkőznie kell, ez nem tür ellen-
mondást, mivel hiszen attól kell tartania, hogy
a valótlanyságot rábizonyítják. Innen van, hogy a
közéletben uralkodásra jutott hazug elvek az
ellenmondást, a vizsgálódást nem türik. Föltétlen
engedelmességet követel és az augurok értik egy-
mást. Mit nekik érvek, minek a kritika, a hatalom
a mienk, azt kell megtartanunk és nincsen olyan

eszeveszett otrombaság, melyet be nem fogadnak
csak azért, hogy a bírálat lehetetlen legyen. Nem
is beszélünk azon esetekről, midőn kettős mér-
téssel mérik az igazságot, midőn a szabadelvűek
megsértőit örült hallóval kísérik, míg a szabad-
elvűeket lehurrogatják, hanem positiv megbecsü-
süléséről beszélünk az antiszemita kormányelvek-
nek. Minden antiszemita községtanácsosnak, vagy
képviselőnek van egy saját külön reformja, melyet
ő a megváltás ideáljának tart. Az egyik az állami
és községi iskolákban a gyermekeknek vallás sze-
rinti elkülönítését tartja elérendő eszménynek; a
másik a polgároknak felekezetek szerinti meg-
adóztatását, felekezeten alapuló és ahhoz mért
különböző kulcs szerint; valamennyien önön ma-
gukat kívánják az állam fölé és helyébe állítani,
megszüntetni mindent, ami előttük létezett, hogy
ezen tohuvabohuból földerüljön az antiszemitizmus
és a reakció napja, melyben sütkérezhessék ama
gyülevész sereg, mely ezen jelszók mellett bevo-
nulását tartja az állami és községi hivatalokba,
a szabadalomba egyaránt.

So ward der Yankee ein Ehrenmann, így
lett Strobach uramból nagy politikus, így tétetett
le ezen ur kezeibe ama nagy hatalom, uralkodni,
bíráskodni a polgárok java és kenyere fölött, mely
bíráskodás ellemondást nem tür, mert Strobach
uram csalhatatlan lett hivatala által és akit ő
megáld, az meg van áldva, akit pedig orkánok
villámaival sujt, az meg van átkozva harmadizig-
len, mert hű fegyvertársai végrehajtják csalhatat-
lanul ítéleteit. Ő kitüntet notorius gazembereket

és ez által az erény követendő mintaképeivé gyurja át őket; ő elmozdit hivatalából mindenkit, aki más véleményen van; ő vizsgálja a veséket és a sziveket és jaj annak, aki nem állja ki a bírálatot, az menthetlenül, könyörtelenül el van veszve.

És ezen garázdálkodás daczára, daczára annak, hogy az egész Lueger-féle rendszer rettenetes üressége ma már az általános tudatba ment át, a népmost, midőn a tartományi képviselők választatnak, ismét Lueger uramra egyesíti szavazatait.

Igaz, hogy Lueger egy újabb fifikával élt. Nem az antiszemitizmusban bizik, hanem a nép elégtelenségében. Arra ő nem is gondol, hogy az ő személyéhez fűződjék a közbizalom; ő nem is akarja *egyesíteni* a népet, legyen az bár az antiszemitizmus körül; sőt ellenkezőleg ő okot keres a veszekedésre, a marakodásra, ez az ő eleme és a botor nép mulatni jár az ő gyűléseire, ahol dulakodásokban adnak az antiszemiták collegium privatissimumokat. És ezen okot megtalálta legujabban a Schönerer pártiak elleni házszabán. Ezek is antiszemiták, de nem tisztavérű, nem teljes értékű, nem igazi osztrák hazafiak. Képzeljék csak mostan a bécsi népnek tombolását, midőn két ilyen legény mérközését látja, mint Lueger és Schönerer. So a Hetz war no net da! És jöttek a jó burgerek a hecczre, hogy lássák, ki az erősebb. Hiszen a jó bécsieket oly roppantul érdekli az a finom külömség a christlich-social, deutsch-national között és hogy a fess Lueger diadalmaskodik ezen a csatában, az több, mint bizonyos; mert hiszen, nem az a mérvadó, hogy *mit* mond valaki, hanem az, hogy *ki* mondja és, ime, Lueger uram haragja összes villámaint szórja a hazaáruló deutsch-national antiszemita árnyalat ellen és ha Lueger valakit elítél, azt Bécsnek büszke népe eltaszítja magától.

Itt már a *szokás* győzött. Kezdenek már jelentkezni Bécsben is azok, kik csalatkoztak az antiszemitizmus csalhatatlanságában. Elmaradt ama tüntető tolongás a Lueger-féle urnákhoz, maga a pártvezér pótválasztásba kerül egy helyen a szabadelvűekkel; sőt a külvárosokban meglehetősen apathiával követték a választások menetét, úgy hogy a választók alig fele vett részt a dicső küzdelemben.

Egyáltalán az apathia jellemzi Bécs politikai viszonyait. Minden más országban a népfölzudult volna azon beszédek hallatára, melyeket a rendelkezési alap megvitatásánál Haase szuperintendens és Menger képviselő a birodalmi tanácsban tartottak. Szemére lobbantották a kormánynak, hogy a felekezetek és nemzetiségek egymás elleni harczát tétlenül nézi; hogy semleges magatartása fölháborítja az exczedens elemeket a garázdálkodásra. A kormány tagjai nyu-

godtan hallgatták ezen vádakát, mintha az ezeregyéből hallgattak volna tündérmeséket és ugyanazon urak, akik ezen vádakát szórták a kormány szemébe, a szokott tiltakozás mellett megszavazták a rendelkezési alapot azon kormánynak, melyet azzal vádoltak, hogy a felekezetek és nemzetiségek egymás elleni küzdelemből mint tertius gaudens élőködik.

Ezen lemondó tétlenség tartja az antiszemita rendszerben a lelket. Csak imitt-amott bátorodik neki a közvélemény valamelyes erősebb akcióra. Strobach uram ellen felségsértést követett el Sepper nevű diurnista, mivelhogy más nézetten merészkedett lenni és Strobach uram, miként főlemeli hiveit, úgy letaszítja ellenfeleit — Sepper tehát a nagyhatalmu polgármester parancsszavára elvesztette kenyerét. Egy-egy perczre ilyenkor fölocsudik a nép téli álmából, protestál — egy kis zaj — és akkor visszahanyatlik a népfélség magasztos álmába, mely éppen elég mély arra, hogy Lueger uram megtarthassa uralmát, melyre ma már a bécsi nép egyes rétegei érdemetlennek tartják.

Hiába költögetik a bécsi népet álmából. Reményeiben, hitében megcsalva, de hitében magában is félrevezetve, lemond a küzdelemről. Majd ha eljön a nagy temetkezési nap, midőn a nép tehetetlen dühe letaszítja a bitorolt magaslatról a csalárdság és hazugság lovagjait, akkor tán késő leszen fölocsudni a mai szunnyadásból, mert ez a nép beteg és orvoslást keres — Lueger uram is e betegségnek köszöni szerepét — és nem lehet tudni, kinek orvosságában fognak bizni a tömegek és micsoda ultra fogják az orvosok vezetni. — Vigyázzanak azok, akik ma képzelt semlegességük rejtekéből nézik a dolgok fejlődését, a megcsalt nép áldozataiban nem válogat, a vezérek hiányzó becsületérzése kegyetlenné neveli a népet. Vae victis!

Dr. Fleischmann Sándor.

A huszonegyek.

Budapest, november 5.

»Emlékezzünk régiekről...és azoknak dicsőségeiről«...

Egyszer volt egy antiszemita párt. Tizenhét bátor dalia vonult be ezelőtt tíz esztendővel a magyar képviselőházba. Felerészben fanatikusok, felerészben hideg cinizmussal számító stréberek, de bátrak valamennyien, sőt vakmerők. Volt hozzá bátorságuk, volt vakmerőségük, hogy sötét századok előitéleteinek zászlaja alatt harcoljanak a fölvilágosodás és vallási türelem ellen. Küzdelmük elszánt volt, haragjuk kegyetlen, ők

maguk pedig kegyetlenül — nevetségesek. Ez lőn haláluk. Országos kaczagás ölte meg őket. Pártjuk elzüllött és immár hirmondójuk sem maradt a Házban, hogy most kibukott *Istóczy* és *Ónody Géza*.

Hanem végre is nevetni csak kell. Ebben a szomorú világban szükség van bohócokra, akik mulattassák a népet. A magyar közélet nagyon sivár volna, nagyon is egyhangu, ha nem akadnának önzetlen férfiak, akik egy kis nyilvános szereplésért készek magukat odadobni a nevetségesség martalékaiul. Ezért van szükség a *néppártra* és higyjék el nekem, hogy szükség van reá. Nem veszedelmes az, higyjék el, vagy legalább *már* nem az, hanem csupán mulatságos.

Nem olyan fekete az ördög, amilyenek lefestik. Különösen a néppárt ördöge majd meglátják, egészen jóra való ördög. Nézzük csak meg egy kissé közelebről ezt a tisztelt ördögöt és rögtön tisztában leszünk vele, hogy nem olyan nagyon veszedelmes, mint amilyenek látszik, sőt ha jól megnézzük, nem is idegen tőlünk; hanem régi, kedves, mulatságos ismerősünk.

Származása után kutatva, rájövünk, hogy ősapja a boldog emlékezetű antiszemita párt. Már ez is megnyugtató, nemde, mert hiszen ilyen jó családból való fiatal ember nem csinálhat országos veszedelmet! Pedig ez így van. A legifjabb országos pártnak minden egyes mandátuma olyan kerületből való, amelyben tíz év előtt vagy győzött, vagy tekintélyes kisebbségre tudott fölvergődni az antiszemita párt. És viszont, ahol tíz év előtt az antiszemitizmus diadalmaskodott, azokon a helyeken most is vagy győzedelmesen, vagy legalább a győzelem reményével lobogott a néppárt zászlaja.

Ott van mindjárt az antiszemitizmus atyámesterének, *Istóczy Győzőnek* a kerülete, *Rum*, ahol most néppárti képviselőt választottak. *Zurányból*, ahol tíz év előtt a jó öreg *Nendtvich* Károlyra esküdtek, most a szép, fiatal *Zichy* János grófot küldték a képviselőházba; *Tapolczán* kezdte meg a karrierjét az azóta megtért *Vadnay* Andor s ugyanőt választotta meg egyizben a *kecskeméti* alsó kerület, ahol most *Zichy* Nándor főherczeg kerül pótválasztás alá, a győzelem minden kilátásával. *Pinczehelynek* az európai műveltségű *Andreánszky* Gábor, *Somlyó-Vásárhelynek* néhai való jó *Csatár* Zsigmond, a puritán néptribun, *Szeniczen* a jámbor és szelidlelkű *Zimándy* Ignác, *Szempczen* *Ráth* Ferencz, *Szakcsón* *Csuzy* Pál voltak egykor az antiszemitizmusnak diadalkoszoruzott hősei. Nyugosznak ők, a hősiak, dúló csaták után; nyugosznak ők, de sirjukon — a néppárt ül diadalmas orgiát.

Folytatni lehetne még ezt a származási táblázatot. Kilehelne mutatni, hogy Nyitra-, Pozsony-, Zala-, Sopron- és Vasvármegyék, meg a többi vidékek, amelyeken a néppárti járvány csírmagvai most búján tenyésznek, mindannyian meleg fészkei voltak az antiszemitizmusnak, amelynek tehát legitim örököse, egyenes leszármazója a közélet legujabb groteszk formációja. Folytatni lehetne a bizonyítást azzal is, hogy több helyen még a jelöltjei is ugyanazok voltak, mint megboldogult őseinek, így például *Zimándy* Ignác, az antiszemita párt híres dervise két helyen is próbált szerencsét, de, fájdalom, ezuttal csak — próbált.

Semmisem változott tehát, csupán a jelszavak. Sőt még ezek sem teljesen. A régi párt programjának csak *bővített*, teljesebb kiadása az új párt evangéliuma. A régi jelszavakat ujjakkal szaporították, de nem ejtettek el belőlük egyet is. Minket nem is érdekelnek a néppárt politikai doktrinái, csupán *társadalmi* törekvéseivel foglalkozunk. És ezek *tökéletesen egyezők az antiszemita párt tendenciáival*.

A *keresztény Magyarország* kiméráját támasztotta föl *Zichy* Nándor gyülevész hada, s a fagyülolet evangéliomát hirdeti a keresztényi szeretet nevében. A *zsidó tőke*, a *zsidó sajtó*, az *elzsidósodott Magyarország* ép oly szálló igéi a néppárti izgatásnak, mint ahogy az antiszemitizmus is ezeket darálta annak idején az unalomig. A régi kintornát kitatarozták, beletettek egy pár új sipot, muzsikájának uralkodó motívumává a *revíziót* tették és nyöszörögtetik tovább ugyanazzal a fülsértő hangzavarral. Voilà tout.

Jó szerencse, hogy erről meg fog győződni Magyarország nemsokára. Anéppárt valóban veszedelmes volt addig, de csakis addig, amíg valódi mivoltát némi miszticizmus burkolta. Mihelyt kilép a parlamenti élet legnagyobb nyilvánosságára elé, megszűnik minden veszedelme. Nevetségessé lesz immár és semmi egyéb.

Huszonegyen vannak ők, a tizenhetek nemes utódai. Épen elegen arra, hogy beteljesedjék rajtuk az elődök végzete. Mulatságos kompánia lesz nagyon, meglátja mindenki. Lesznek köztük *Don Quijoték* és *Falstaffok*, a szerint, amint a fanatizmus öntudatlan komikuma, vagy a stréberség öntudatos nevetségessége adja meg államférfiúi egyéniségük karakterét. Az utóbbiak vannak többségben: azok, akik tudva nevetségesek benn a parlamentben és tudva ámitanak künn, a nép között. Ez a veszedelmesebb fajta, ez az, amely bünösebb, mert szereplési vágyból, szertelen ambícióból, hideg számítással vállalkozik a gyülolet prófétájának undok szerepére.

Ugyanegy lesz a büntetése mind a két fajtának. El fognak pusztulni mindannyian, meg fogja ölni őket a nevetés, épen úgy, amint megölte annak idején űsüket, az antiszemita pártot. Elegen vannak hozzá, hogy teljes erővel munkálkodjanak a maguk romlásán. Szerencsét kívánunk ehhez a munkájukhoz oly őszintén, amely őszintén őrvendünk izgatásuk kétes sikerének, amely huszonegy mandátumot szerzett meg sok százezerre rugó alkotmányos költségek, a végletekig menő bujtogatás, terrorizmus, vérontás árán.

Ez a *huszonegyes* szám némiképen ominózus. Egy nagyon közönséges hazárdjátéknak az elnevezésére emlékeztet. Erős a hitünk, hogy ezuttal a magyar közélet lelkiismeretlen hazárdőrjeinek dicstelen bukását fogja jelenteni.

A néppárt politikai törekvései minket hidegen hagynak. Sikereinek, vagy bukásának politikai méltatása távol esik a mi földadatunktól. Csupán annak a szocziális veszedelemnek a rémes következményeitől féltünk, amely a vallási gyűlölet újra élesztésében, a felekezeti béke erőszakos megbontásában jelentkezett. Hát ez a veszedelem alaposan elmúlt. Alapos a reményünk, hogy a néppárt meg fogja tenni ugyanazt a szolgálatot, amelyet a néhai antiszemita párt tett Magyarországon belső nyugodalmának. A holtából föltámasztott felekezeti reakció csődöt fog mondani a legrövidebb idő alatt, mert a legrövidebb idő alatt ki fog derülni róla, hogy nem igazi őrdög, csak egy mulatságos krampusz. *Drs.*

A kultuszminiszter a néppártról.

A fölszított szenvedélyek heves csatájában, a pártok és az érdekek harcának zajában igazán jól esik hallani azokat a higgadt és komoly emelkedettségu szavakat, melyeket *Wlassics* miniszter a mandátumot átnyújtó küldöttséghez intézett. Van a kultuszminiszter e rövid beszédében erő, amely nem megy a szenvedélyeskedésbe; meggyőző hév, amely annál intenzivebb, mert tartózkodik a nagyhanguságtól; igazság az eszmékben, melyek nem csapongnak túl a komoly megfontolás határán és nemes mérséklet, mely illik a győztesnek, egyezik a liberáliszmus szellemével és megszégyeníti a pizkolódással dolgozó ellentábort, — ha ugyan tud ez a tábor egyáltalában szégyenkezni.

Ez pedig nem valószínű, mert ez az ellentábor — a néppárt. Ám a néppárttól sok minden kitelik, legfőképp a szitkolódás és a rágalom; de hogy szégyenkezni is tudna, az aligha igaz. Sokkal több arcátlan hazugságot szórt szerte, semhogy a pirulás ideje rég el nem múlt volna nála. Ez azonban a néppárt házi ügye és ebbe nem avatkozunk, Nem tartozik reánk annak boly-

gatása, hogy a néppárt mint viselkedik odahaza; mi csak azzal foglalkozunk, ami nyilvános szereplését teszi: a hazudozással.

És erről kötetet lehetne összeírni. Akár a hazugságok bőségét, akár a rágalmazás vakmerőségét, az ámitás aljasságának változatait, a botor koholmányok és a szégyenletes eszközök hosszú lajstromát tekintjük, — a néppárt annyira remekelt mindebben, hogy bő monografiát lehetne vele megtölteni. Csak izelítőül — vagy rekapitulációul? — adjuk a következő bűnlajstromot, melyet az alsó-lendvai liberális választó polgárok állítottak össze abban a levélben, melyet a minap volt képviselőjükhöz: *Mandel* Pálhoz intéztek. Mi nagyrabecsüljük *Mandel* Pált és teljes elismeréssel adózunk neki, mint a szabadelvű eszmék kipróbált hűségü, szilárd bajnokának; de hogy a levélből részleteket közlünk, azt még nem annyira ő miatta, mint a néppárt megbélyegzésére tesszük. Alsó-Lendváról szól az ének — együgyűség és szemtelenség láncolata; de jellemzi az egész néppárti agitációt.

»A vallásnak és a vallási szertartásoknak szentelt helyeket — olvassuk a levélben — arra használták az ámitók, hogy hirdették: a kormány, mely a törvényhozás útján már eltörülte a házasság szentségét, meg akarja fosztani a népet a többi szakramentumoktól is.

»Azt hirdették, hogy a kormány első sorban az egyház szolgáinak vagyonát akarja magához ragadni, hogy a papok ne működhesse, hanem kénytelenek legyenek az országból kivándorolni, hogy aztán a kormány a pásztorától megfosztott néppel annál könnyebben elbánhasson, minthogy senki sem lesz, aki a gyermekeket megkeresztelje: pogányok, zsidók maradnak, — házasságuk is áldás nélkül marad és ha elkövetkezik haláluk órája, az árokba dobják őket, mint a kuttyákat.

»A kormány el fogja kobozni a nép földjét, hogy a zsidók között ossza föl és a földműves örülhet, ha a kormány jobbagygyá teszi, mert így legalább — megfosztva vagyonától és vallásától — mégis élvezhetik a szabadság némi látszatát...

»Éjjeli miséket tartottak, melyen föleskették az aszszonyokat, hogy tagadják meg hitvesi kötelességeik teljesítését, ha férjük nem szavaz néppárti jelöltre... nem átállották a kormányt azzal gyanúsítani, hogy a templomok tornyáról le akarja dobni a keresztet, az oltárokat ledönti, a templomokból magiart, istállót, sőt bordélyházat csinál...«

Nem folytatjuk a fölsorolást. Elég ennyi is, hogy tisztán lássa az ember, mily eszközökkel dolgozik a keresztény álarczba bujt pogány had. Talán kevesebb pénzt adtak a választás céljaira a néppárti vezérek, mint az más pártnál történt — hisz a vasvári bikák óta ismeretes a néppárt »áldozatkész« urainak ez a gyöngege; — de annál készségesebben használták föl más, talán még sulyosabb beszámítás alá eső eszközöket, a választók megvesztegetésére. Azaz, hogy nem is annyira vesztegettek, mint kényszerítettek. A vallásos hit nagy

erő, a fanatizálás hatalmasabb kortesfogás, mint bármi más. A tulvilágra való hivatkozás elhomályosít minden más ígéretet; az elementáris szenvedély kitörésére az örök érdekek romlásával való fenyegetés a legerősebb ágens. És a néppárt ehhez folyamodott, oly izgatószeret vivén a választási küzdelemben, amely sűrű ködként homályosítja el a látás tisztaságát és megtette ezt hazudozással, képtelen rágalomokkal, teljes szemtelenséggel és arczpíró elbizakodottsággal, számítva arra, hogy együgyű leleményei hitelre találnak a nép között. Hogy ez csak kevés helyen sikerült neki, az a magyar nép józan eszének dicsősége; de a néppárt bűneit nem kisebbíti.

És erről a pártról nyilatkozott tárgyilagos nyugodtsággal, az államférfi higgadságával Wlassics miniszter. A nagy átalakulások mindig ellenhatást támasztanak — körülbelül ezek a szavai — és ilyen ellenhatás a fölvilágosult reformokkal szemben a néppárti mozgalom. Ám csak múló jelenség az egész, mely gyorsan el fog tűnni és nem zavarja a közélet vizeit. Csakogy vigyázzanak a néppárt vezérei. El fog jönni az idő, mikor a nép belátja, hogy megcsalták, hogy a rágalomokkal, melyekkel együgyűségére számítottak, megcsufolták az elméjét és a gyűlölet fölszításával, melyet a haza fiai között támasztottak, a nemzet megrontására törekedtek. Akkor majd a nép számadásra vonja az ámitókat, a nemzetbontó demagógokat, — mit fognak ezek csinálni? Nos, akkor elő fog állani a liberálizmus, a sárral dobált, megrágalmazott liberálizmus és a szabadelvűség tanításaihoz híven meg fogja védeni még ellenségeit, a néppárti hecczkáplánokat is, a fölbőszült nép dühétől...

A miniszternek bizonyára igaza van, mikor a néppártban nem lát mást, mint a haladás ellenségeitől fölszított múló reakziót; szomorú sors volna a nemzetre, megbélyegző a magyar nép józanságára, ha másként történnék; de vajjon itt van e már az ideje a bűnbocsánat hirdetésének? Vajjon nem kapnak-e csak még nagyobb bátorságra a sötétség emberei, ha előre biztosítjuk őket, hogy ne féljenek: a végső szükségben meg fogjuk védeni őket? Lehet; de ez nem változtat a dolgon.

A liberálizmus a szabadság elve, védeni tartozik azok szabadságát is, akik a szolgaságot hirdetik. De ez nem akadályozza, hogy ártalmatlanná tegyük őket. Ha meg fogjuk is védeni az ellenséget legyőzete után, azért nem kevésbé kell küzdenünk a diadalért, amíg el nem érjük. És ez nem késhet soká. A mi részünkön van az igazság, a jog; bennünket támogat az ész ereje és a fölvilágosultság hatalma, — vajjon melyik az az ellenfél, kivel győztesen meg nem birkózhatnánk? A néppárt semmiesetre sem. A sötétség megülheti ideig-óráig a szellemeket, de fölkél a nap és diadalmas sugarai elől a semmiségbe tűnnek az árnyak.

Pápai Béla.

Karczok egy új pártról.

Kezdetben volt *Zelenyák* János, aztán egy nagy semmi, ami után 127 jelölés következett s a 127 jelöléssel terhes választásnak eredménye 20 mandátum. A megválasztottak között van 8 pap, akiknek szűk lett a reverenda, hat darab klerikális-feudális mágnás és hat stréber, amely utóbbiak egyéb foglalkozás hiányában az »anyaszentegyház« megmentésére siettek.

Legyen az ő szent óhajtuk szerint! Mentsék meg a kereszténységet, mentsék meg a hazát a vallástalanoktól, irtsák ki a kereszt ellenségeit, az ördöngös szabdkörműves bujonzokat, — ha tudják.

Mi nem esünk kétségbe!

Láttunk már alakulni pártot, mely nem burkolta köpenyébe a tulajdonképeni célt, mely nyíltan megmondta, hogy az antiszemitizmus a jelszava s láttuk eltűnni, szétolvadni és megsemmisülni azt a pártot, mely belátta, hogy nem volt igaza, mert a zsidó polgárság erős, hazafias elemét képezi a nemzetalkotó magyarságnak, mert a zsidóság a legnagyobb erélyvel és elszánttsággal küzd a magyar haza jóvoltáért.

És most itt a néppárt! Látszólag új jelszavak hangzanak, más lobogót lobogtatnak, de a reverenda alatt ott van a bunkó, mi látjuk s a szentéletű néppárt alighanem oda fog kilyukadni, ahol istenben boldogult elődje elkezdte, hogy: »*Űsd a zsidót!*«

És nem kételkedünk abban sem, hogy ez a párt is ott fogja végezni, ahol elődje végezte, de nem azért, mert belátásra jut, hanem azért, mert az a józan, derék paraszt nép, amelyet sikerült elámitaniok, megcsalásának tudatára ébred, megtudja, hogy milyen szemérmelen hazugságokkal ámitották el a reverendás politikusok s akkor majd be fognak következni azok, amiket *Wlassics* miniszter helyes előrelátással megjósolt:

— Akkor majd mi fogjuk őket megvédelmezni a félrevezetett nép dühének kitörései elől!

Addig is mi várhatunk! Egy »nép«-párt, amelyben a nép legnagyobb ellenségei, a latifundumok urai dirigálnak, nem élhet sokáig a nép kegyelméből. Őt esztendő elég lesz annak a bebizonyítására, hogy milyen hazugság ez a párt s milyen szomorú erkölcsi eltévelyedés hozta létre!

*

Érdekes adatok fekszenek előttünk arra nézve, hogy miképen korteskedett a csuhás had a vallásos s szentségeihez hűségesen ragaszkodó magyar nép körében a választások alatt.

A hecczkáplánok faluról-falura, házról-házra jártak. Egyik-másik fölvette a misemondó ruhát, kezébe vette az oltári keresztet s ezzel házalt. Fenyegetéseik között a legszelidebbeket soroljuk csak föl.

Ha meg nem választjátok a »néppárt« jelöltjét; a keresztet eltávolítja az utszélről a kormány; a harangokat elviszik a toronyból; a templomból a zsidók nyulbőrös raktárat csinálnak;

a gyermekeitek zsidó iskolába járnak;

begyün a »liberális« szörnyűséges uralom.

Ezenkívül aki nem szavaz a néppártra:

annak a gyermekét meg nem keresztelik;

azt nem részesítik az egyházi szentségekben;

házasságát meg nem áldják;

halálakor el nem temetik;

a templomba be nem eresztik;

egy szóval, minden szentségből és áldásból kirekesztik.

Az asszonyokat fölhivták, hogy az uraikat ne engedjék magukhoz közel addig, amíg meg nem esküsznek a keresztre, hogy a néppártra szavaznak.

Ezek a szelidebb kapacitálási módok voltak. Mert volt ám olyan pap is, aki mindennap holt részegre itta magát és hiveit a korcsmában. Volt egy pap, aki a piacon fényes nappal tánczra perdült egy menyecskével, hogy megmutassa, mennyire szívén viseli az »oh nép!« jólétét.

Hogy hány néppárti kortesbeszéd hangzott el a templomokban, a szószékről, azt tán számba se lehet venni.

És hogy hány *szegény zsidót ütöttek le, szurkáltak agyon és félemlítettek meg*, annak hiába akarnánk itt nyomot adni. A fanatizált községekben lakó zsidó polgárok nem mertek leszavazni a legféktelenebb antiszemitizmust hirdető jelöltek ellen, mert csekély vagyonuk, szeretett családjuk és életük állott a kockán, a végtelenségig fölzigatott csócselék fenyegetései miatt.

Ez az új párt születésének a titka! Ebben rejlik az ő erejük . . .

*

Egy nagy csalódás is kísérte első útján a néppártot. Ők azt hitték, hogy a fölvidéken fogják lábukat megvetni s a tót vidékekről fog bejönni a néppárt legtöbb hőse a parlamentbe.

Milyen szörnyű tévedés volt ez, azt mutatják a történetek.

A felső-vidékről összesen 1: azaz *egy* mandátumot kaptak s jelöltjeik zömét a Dunántul vidéke küldte be a törvényhozásba.

S ha végig tekintünk a dunántuli vidéken, — ezt nem is tartjuk olyan csodálatosnak. Sok jel mutatott arra, hogy ott ilyen zavaros pártnak igen kedvező talaj kínálkozik az agitációra.

Az első az *Ausztriával szomszédos megyék* német lakossága, mely onnan túlról kapja a »Grazer Volksblatt«-okat s ehhez hasonló antiszemita ízű irományokat, meg a pozsonyi »Westungarische Grenzboten«-t s mely ennek következtében máris régen metyelyezve van az antiszemitizmus mérgével.

A másik ok az, hogy a Dunántul a *hitbizományok* területe, ahol a föld háromnegyed-része klerikális magnásoké és néppárti püspökök és szerzetes-rendek dominiuma. Ezek utasítást adtak a saját alantasaiknak, hogy a néppártot támogassák minden eszközzel, mert a cél szentesíti az eszközt. A parasztgazda, akit azzal fenyegetnek, hogy nem kap legelőt, hogy nem kap takarmányt, a bérlő, akit a bérlet fölmondásával üldöznek, kész szavazó mindenre, még egy *»bérgyilkos párt«*-ra is, mert a szegény ember oda van állítva a dilemma elé, hogy *öngyilkosságot* kövessen-e el, vagy mást gyilkoljon-e meg.

Önvédelemből mindenki az elsőből fog óvakodni, mert az önzés mindig a legerősebb ösztön, mert maritírrá minden százezer ember közül csak egy szeret lenni.

De elősegítette a néppárt ügyét a Dunántul azzal is, hogy itt voltak a *régi antiszemita kerületek* anno dazumal s a régi fanatizmust könnyű volt új lángra szítani s új jelszók alatt, új köpenyegbe bujtatni.

A fölvidéki luteránusok azonban az utolsó perczen meg gondolták a dolgot s a Macsurák, Mirecsák, Zelenyákok sorra buktak meg odafönn!

*

Keserves kiábrándulás kísérte a néppárti uraságokat a tiszta magyar vidékeken. Itt megkergették az izgatott papokat s még olyan helyen is, ahol legszűkebb és legbiztosabb kerületeiket képzelték, a legrútább kiebrudálásban volt részük.

Csak egy esetet említünk föl, mint páratlanul jellemzőt.

Ez a *ráczaalmási választókerület*, melynek területén 5 klerikális dominium fut össze. Itt van a fővezérnek: *Zichy Nándor* grófnak nagybirtoka; itt van *Eszterházy Miklós* Móricznak, a *Győry* grófnőknak és *Wimpffen* grófoknak nagybirtoka, továbbá a *cziszterczita-rend* földbirtoka.

Ez volt hát a legbiztosabb pontja az országnak s itt *Zichy Nándor* gróf aranygyapjas fővezér fölléptette szeretett alvezérét, *Eszterházy Miklós* Móricz grófot. Gunyosan mosolyogtak össze a néppárti augurók, mikor ellenük föllépett *Nagy Gyula* függetlenségi programmal.

— Mit akar itt egy *Nagy Gyula*? Itt mi parancsolunk!

És megjelent személyesen a választás színhelyén *Zichy Nándor* gróf, a saját gyapján kívül a mellén viselte a főhercegi aranygyapjút. Büszkén sétált végig a választók sorai között, mintha nem hallotta volna a tömegből fölhangzó kiáltásokat:

— Itt a muszkavezető! Van-e már tenyészbika?

De már délfele megrokkant a büszke gróf.

Jött a hír mindenfelől, hogy jönnek a függetlenek. És fölvonult zászló alatt 90 polgár, azután 130 polgár, egy harmadik községből 60 polgár s leszavazott mind egytől-egyig *Nagy Gyulára*. Pedig ezeket nem vesztegette meg senki, csak megfenyegette a pap. Egy fiatal gazda odakiáltott egy plébánosnak:

— Füttyülünk a papra! Imádkozunk mink magunk helyett.

Zichy gróf pedig egyre növekvő izgatottsággal járkált a választási helyiségben s a zsidók jó barátja dühében el is szölte magát, amennyiben a választási helyiségben így szólt:

— Ez *Iczigwirthschaft!*

Erre az egyik küldöttségi tag *Bruck Manó* nagybérlő így válaszolt neki:

— Már akár *Iczig* gróf, akár *Zichy* gróf, azt mondom az urnak, ha nem viseli magát illendően, hát megmutatom, hogy itt semmi dolga sincsen!

Tajtékozva rohant el erre az aranygyapju lovagja. De már a csata is el volt veszve, mert *Nagy Gyulának* 400-on fölül volt a többsége.

Igy járt *Zichy Nándor* a saját magyar kerületében. Így bukkott meg az alvezér *Eszterházy*, három helyen, így bukkott el a néppárt magja *Zelenyák* két kerületben s így bukkott el még száz néppárti jelölt.

*

A néppárti uralomnak különben is vannak már veszedelmes ellenségei, még pedig magában a néppárti táborban.

Aki nem hiszi, olvassa el a néppárti »*Herkopáter*« utolsó számának szerkesztői üzeneteit, melyben a szerkesztő *Markos Gyula* ur, a néppárt egyik bukkott jelöltje, féktelenül támad neki a néppárt intéző *Messiásának Molnár János* apátplébánosnak.

Ime az ellenpárt a néppártban.

A koncez még meg sincs, máris marakodnak rajta.

Itt a kezdet legkezdetén kezdődik a végnek a kezdete.

A bomlás megindult, mielőtt a tömörülés megkezdődött volna.

Hátha még majd együtt lesz a sok ellentétes véglet, a hazaárulásig osztrák magnások a kikapós papokkal és forradalmat predikáló demagógokkal.

Ha ez az elem egy hordóba kerül össze, nincs az a *revizionális* abroncs, mely megmentse a hordót a szétrobbanástól.

Majd meglátjuk, hogy fér el a 67 meg a 49 egymás közelében.

Addig is türelem, türelem, atyámfia, mindennek sora van!

Gelléri Miksa.

Gyöngyszemek a talmudból és midrasból.

— *Forrásokból szedegeti: Szabolcsi Miksa.* —

Nem mindig az a hős, ki megijeszti a másikat.

Kálba, a tudatlan és gonoszlelkű, kiméretlen és durva szavakkal támadta a gyűlésen a nemes és bölcs Hunát, kit az egész város tisztelt. És Huna sietve hagyta ott a tanácskozás házát, még mielőtt befejezte volna vakmerő beszédét a mindenki által utált Kalba. Hogy ez megtörtént, fölkel Kiszda, a tanács feje, s imígyen szól:

— Hogy ide, a gyűlésre, jöttem, utam a fejedelem háza előtt vezetett el, hol nemesvérű arabs paripa állott, királyi nyereggel a hátán, selyem kantárral a fején, arany zablával a szájában. Sokan bámulták a szép állatot, melyhez hasonló alig van az országban, de arra jött a vízholdó, utána számár ballagott, hátán az üres tömlőkkel. És a számár hirtelen nagyot ordított, mire a nemes mén úgy megijedt, hogy a bámulókon át, félve, reszketve a fejedelmi kert felé rohant, hol nem foghatták el tán még most sem. Feleljetek már most, egybegyűlt vének: dicsőbb állat-e azért a számár a paripánál? —

*

A szörnyeteg.

Hajón történt, tenger közepén.

A kapitány szörnyűködve tapasztalta, hogy a hajón baj van. Embereit szél gyorsaságával küldte szét, kutassák ki a szögleteket, a fülkéket, a hajó alsó részeit, hol támadt lék, hol szivárog be a víz. A hajósok szétfutottak, de a baj okát maga a kapitány fedezte föl.

A hajó fenekén egy embert talált, ki térdig állott a már behatolt vízben, de azért még azon volt, hogy új nyílásokat furjon a fenékbe. E vészes munkájában lepte meg a szörnyű embert a hajóskapitány.

— Szerencsétlen, mit mivelsz? ordított rá magánkívül a hajó megrémült vezére.

— Meg akarok halni, felelt nyugodtan a másik, beeresztek hát vizet a hajóba, hogy megfulladjak.

— Szörnyeteg, rivallt rá a kapitány, hisz ott a tenger, ugorj bele s meghalsz! Miért pusztuljunk el véled mi, kik meghalni nem akarunk?

Átkozott az ember, ki nem törődik véle, hogy cselekedetével másokat tesz szerencsétlenné.

*

Az egyed és az összesség.

— A bábeli torony építői — tanítá a Metibta előadója — sirlak, ha a torony tetejére szállított téglát leest, de föl sem vették, ha ember hullott alá és meghalt.

— Ez volt — szólta erre a mester — a toronyépítők büne. Csak azt tekintették fontosnak, mi az összességet illette, az egyeddel nem törődtek.

— Dicsőítsék az Örökkévaló neve — jegyzé meg az első tanítvány, — ki tudatta velünk Tórájában, hogy az embert a maga alakjára teremtette. Minden emberben az Istenség egy része lakozik, nem szabad tehát, hogy az egyedet a nagy összességnek csupán apró egyik eszközévé alacsonyítsák. Minden ember egy világ kicsinyben; vigyázzon tehát az összesség, hogy a Teremtő számon ne kérje tőle a sok világ könnyelmű elpusztítását.

— Értjük immár — szólta újból a mester, — a Tanaita eme megjegyzését: »Im az ember történetének könyve«, »a szentírás e szavai — ezt tanítá a Tanaita — a Tóra legfontosabb része.« A világ teremtésének könyvét — az ember történetének nevezi a szentírás. Láthatjuk im, mily drága az ember az Ég előtt. Fontos az összesség, de áldásosnak működése csak akkor mondható, ha a közös célban javát találja az egyed is. Oly összesség azért, mely gondolat és cél nélküli rabszolgává teszi az egyedet, nem hozhat áldást a világra, és el kell annak pusztulnia, hogy szebb és Isten előtt kedvesebb világrendnek adjon helyet. (E célzás főképpen az akkor hatalma csucsára ért, világhódító Róma ellen irányult.)

*

Az asszonyról.

Az Örökkévaló nem teremtette a nőt a koponyából, hogy ne legyen makacs; nem teremtette a szemből, hogy ne legyen nagyralátó; nem a fülből, hogy ne akarjon mindent tudni; nem a nyelvből, hogy ne legyen bőbeszédű; nem a szívből, hogy ne legyen epedő; nem a kézből, hogy ne avatkozzék mindenbe; nem a lábból, hogy ne sokat futkosson; — hanem teremtette a bordából, rejtett helyből vett, kifejezés nélküli, szerény egy csontból.

És mégis, mily csoda? Az asszony önfejtőbb, mint kellene; vágyakozik dolgok után, mik neki nem valók; kíváncsi; nyelve is jobban pereg a kellesténél; sóvárog a szerelem után; szeret foglalozni dolgokkal, mikhez nincs köze és az utcán is többet fordul meg, mint a mennyire épen szüksége volna. Akarnók azért az asszonyt másnak, mint a minő? Nem; úgy szép, úgy kedves, a hogy az Örökkévaló teremtette.

*

Asszonyt és gyermeket soh'se taszítsd el magadtól két kezeddél. Ha kell, taszítsd el balkezeddél, de öleld magadhoz jobboddal.

*

Az Örökkévaló utójára teremtette az embert, mert az ember a teremtés koronája. De az embert is kétszerre alkotta: előbb a férfit, aztán a nőt. Tanulja meg ebből a férj, hogy többre becsülje nejét, mint önmagát.

*

Kerüli a házat az áldás, melyben a férj nem becsüli meg feleségét.

*

Még a falai is meggörnyednek, kövei is sirnak a háznak, melyből a végzet az asszonyt kiszólitotta.

*

Jaj a házaspárnak (és távol marad tőle a családiasság géniusza), melynek 3, vagy pláne 4 szive van. (Hol az egyik, vagy pláne mind a két fél mást szeret.)

*

Boldog a ház, melyben a férj (felesége szemében) a legdicsőbb a férfiak között és melyben a férj, ha kicsiny a feleség, leguggol, hogy tanácsát meghallgassa.

*

Inkább kölykeitől megfosztott dühös medve, mint veszekedő természetű feleség. A kit ereszt alá állitanak, míg az eső esik, végtelenül boldogabb az ilyen asszony férjénél.

*

A kinek rossz felesége van, ne féljen a gyehehnától. (A pokolnak úgy sincsenek olyan kinjai, minőknél sokkal nagyobbakat át nem szenvedett volna a boldogtalan.)

*

A férjről.

Férj, kin felesége uralkodik, — ne imádkozzék.*

* Érdekesen magyarázzák a mondást a különböző kommentátorok, kik egyeznek abban, hogy a dolgot inkább tréfás oldaláról fogják föl. Ne imádkozzék, mondja az egyik, mert hasztalan minden fohászzkodása. Az ilyen gyámoltalan emberen az Ég sem segíthet. — Ne imádkozzék, mondja egy másik, hogy magára ne fordítsa az Ég figyelmét, melynek egyik legtermészetesebb törvényét tette pocskékká. A jó Isten t. i. úgy rendezte be szép világot, hogy a házban a férj legyen az ur. — Ne imádkozzék, mondja egy harmadik, mert az asszony csak ott az ur a háznál, hol a házat ő tartja fenn. Már pedig az olyan férj, ki magát felesége által kitaratja, a legundokabb az Ég előtt, ne is kerüljön hát színe elé. Legtalálósban fejt meg a dolgot egy negyedik, ki azt véli, hogy a »ne imádkozzék« bizonyos meghatározott benedekzésre vonatkozik. A zsidó férfi ugyanis mindennap áldást mond azért, hogy Isten őt férfinak teremtette: már pedig a »papucs« nem férfi.

H i r e k.

Szerkesztői üzenet.

Hogy Munkácsi világhírű képét Budapestről elvitték s nem kell többé tartanom attól, hogy a magyar mester műremekének bármilyen kárt is okoznának soraim, rátérek arra a kis éles diskusszióra, melyre nemrég az »Ecce Homo«-ról tett egy nyilatkozatom (az »Otthon« kis titkári termében) okot szolgáltatott és melyre egyik jeles veterán írónk, ki sokat dolgozik katolikus irányzatú lapokban, azt a csipős megjegyzést tette: »ugyan merné ezt meg is írni?« — Elösmerem, merész dolog előállani skrupulusokkal ott, hol, mondhatni, egy egész világ lelkesedik, de hisz az én megjegyzéseim nem érintik a nagy mű értékét *művészi* szempontból. Ehhez nem értek s erről nem szólok. De ha műkritikus nem is vagyok, a benyomást, melyet a kép reám tett, még is igaznak tartom és az a benyomás oly mély és tartós volt, hogy nem tudtam szabadulni tőle akkor sem, hogy a képtől az »Otthon«-ba érkeztem, hol elmondtam, hogy az »Ecce Homo« engem mélyen, mélyen lehangolt.

Előadtam az okokat.

Elképzelem magam vallásos érzelmű katolikusnak és elképzelem magam e kép előtt, s lehetetlen, hogy távozzam, a nélkül, hogy ellenszenv, tán gyűlölet ne töltené el lelkemet a zsidók ellen. Annál inkább, mert a Krisztus ellen dühöngő alakok, kiket Munkácsi a képre varázsolt, olyanok, minők nálunk is megfordulnak: göthös, rut, galicziai zsidók, kik különben Magyarországon is laknak. Nem tehet róla a katolikus ember és én nem is őt vádoló, a minthogy nem tehet róla a kis fucska, ki hogy először hallotta magyarázni a paptól Jézus szomorú történetét, iskola után rögtön betér arendásékhöz, hogy a kis Jaszelit, ki eddig testi-lelki pajtása volt, haraggal és gyűlölettel nyakon üsse, hogy miért feszítette keresztre az áldott Jézuskát. Nem tehet róla a gyermek, de tehet róla a pap, mert attól függ ám minden, *miképpen* magyaráz, milyen érzelmeket akar a gyermek lelkében kelteni — a hitelemző.

Munkácsi képében és nem csak ebben, de az egész festett Krisztus-trilógiájában, első sorban a zsidók szereplése öltik szembe, ez uralkodik a képeken és ez marad meg a néző lelkében. Nem vádoló én ezért Munkácsit: ő művész, tárgya ihlette és tárgyát az evangélium szerint festette meg. Én csak azt mondom el, hogy nézetem szerint, milyen benyomásokat kell, hogy ez a kép különösen a vallásos és kisebb intelligenciájú katolikus emberre gyakoroljon.

És ez annál jobban bánt, mert meggyőződésem és tudásom szerint, a zsidók ártatlanok voltak Jézus megöletésében. Zsidóországot Jézus föllépésekor már a rómaiak járma nyomta. Rómáé volt az uralom, Rómáé az ország jövedelme és Rómáé az igazságszolgáltatás is. Hisz a kivégzés formája is római volt és nem zsidó. A kereszt, a rómaiak akasztófája, a zsidók előtt gyűlölt és utált volt, mint minden, mi Rómából jött.

Zsidó adatokból, melyek Jézus történetére vonatkoznak, (a katolikus cenzura ismételve eltávolította azokat a talmudból, de zsidó tudósok mindannyiszor össze gyűjtötték és csak röviddel ezelőtt jelentek meg újból »Cheszronót Hasasz« czímen) látjuk, hogy a zsidók nem is igen törődtek az egész mozgalommal. Annál inkább szemet szurt a rómaiaknak, kik attól tartottak, hogy az új próféta, kihez különösen a nép alsó rétegei szegődtek, forradalmat idézhet elő a leigázott országban. Jézus, vagy hivei, új zsidó királyságról is

beszéltek, mire a rómaiak röviden végeztek a dologgal; elfogták a vezért és keresztire feszítették. Az a gunyos fölirat a keresztben: J. N. R. J., Nazareti Jézus, a zsidók királya, szintén a rómaiakra vall. Im, látjátok, zsidók, — ezt hirdette ez a fölirat, — hogy járt, ki királyotoknak mondta magát. Ez az elrémítés pedig csak a rómaiak érdekében való volt és nem a zsidókéban, kik már akkor várva-várták a megváltót, a megjósolt Messiást.

Hogy Jézus zsidó tanítványai a mesterben való hitet terjeszteni kezdték; hogy a tórából vett új tanok hódítani kezdték a pogányok között és hinni kezdett Jézusban (maga Jézus és a benne való hit volt az egyedüli új az új vallásban) sok zsidó község is, — csak akkor foglaltak erélyesen állást az új mozgalom ellen a zsidók, de akkor már sokan voltak a hivek Rómában, Jeruzsálemből ide tették át működésük központját a Jézus hivei, kik a zsidókkal csak ezután keltek birokra. Így lettek a zsidók Jézus gyilkosai és így kerültek ki ártatlanul az affairéből a rómaiak.

Az evangélium adatait persze nem változtathatta meg a mi kedvünkért Munkácsi és minthogy az sem járja, hogy számon kérjük tőle, miért választott éppen olyan sujéket, melyek a zsidóknak oly gyűlöletes szerepeket juttatnak és miért domborította ki épp ezeket anynyira? — minthogy, mondom, mindez nem járja: a nagy mestert magát én csak a következőkkel vádolom:

Neki tudnia kellett volna, mert hisz be kellett hatolnia tárgyába, — tudnia kellett volna, hogy a Jézus-korabeli zsidók unokái voltak a Makabaeusoknak, kik az ókor legkiválóbb hősei között foglalnak helyet, és apáik azoknak az elszánt és csodával határos vitézségű harczosoknak, kik a később kitört lázadásban 3 esztendeig védtek Jeruzsálemet a római légiók ellen. Jeruzsálem falain megtört akkor Vespasián hatalma, míg a későbbi Bar-Kochba-féle lázadás Rómát valósággal megingatta alapjaiban. Severust kellett visszahívni Britániából, ki kellett uralni Germániát, hogy a zsidó hősöket eltiporják és országukat tökéletesen leigázzák. És hogy ez megtörtént, nem merték együtt hagyni a megmaradt zsidókat, hanem elvitték Rómába, Iberiába, Galliába és a világot fölölélő Róma egyéb provinciáiba. Nos, ezek a zsidók nem lehettek görbe, pupos, heklitkus, rut és mindenféle nyavalyával megvert galicziai snorerek, minők ott ordítanak és gestikulálnak az »Ecce Homo« vásznán. A rut szerephez, melyet az evangélium a zsidóknak juttatott és miről Munkácsi természetesen nem tehet, hozzáadta a visszatetsző alakokat, és erről már igen is tehet. Illenek az alakok a szerephez, de igazaknak nem igazak.

Ezt mondtam és erre kérdezte, kedves Doctor ur, vajjon merném-e ezt meg is írni? Ön ugyanis képtelenségeknek tartotta állításaimat, miket, ha el-el is mond az ember, de leírni alig van bátorsága; én ezzel szemben azt hiszem, hogy amit mondtam, azt előttem és utánam sok-sok ezren — érezték.

Sz. II

— A kulisszák mögül. A szabadelvű-párt szatmári győzelme a mostani képviselőválasztások cause célébre-je. Sokáig az is fog maradni ama vereség miatt, melyet ott egy politikai párt szenvedett. Politikai szempontból nekünk nincs ebbe a dologba beleszólásunk; de felekezeti lap létünkre, mi is találunk ebben a választásban följegyzésre méltó momentumot. Éppen előző számunkban írtunk arról, hogy a zsidó hitű képviselőjelöltek, noha éppen zsidó voltuk miatt támadták őket intra et extra muros, zsidó felekezeti kérdést — ámbátor éppenséggel nem vagyunk ilyenek hijján — nem vittek bele a képviselőválasztási küzdelmekbe és egyáltalán távol állott tőlük annak gondolata is, hogy a politikai

meggyőződésen kívül, más mellétekintetek döntsének sorsuk fölött. Eklatáns példa erre éppen Szatmár. Chorin Ferencz dr.-ról, a szabadelvűpárt jelöltjéről zsidó felekezeti körökben közösmertű dolog, hogy a két zsidó felekezeti párt egyesítésének egyik legelőkelőbb harczosa és köztudomású róla, hogy az egységes zsidó felekezeti szervezet érdekében a reczepczió törvénynyé válta után tartott országos zsidó gyűlésen a leghatározottabb formában exponálta magát. Szatmárt azonban a zsidó hitű választók csaknem kizárólag az orthodox zsidó párt-árnyalat hivei s maga a hitközség is ezen az alapon szervezkedett. A zsidó felekezetközi viszonyokkal ösmézők nagyon jól tudják, hogy így, felekezeti szempontból tűz és víz állott szemben, mert az orthodox zsidó párt-árnyalat vezető emberei egyáltalán nem akarnak tudni a zsidó felekezeti pártok egyesítéséről és még kevésbé azoknak egységes szervezetbe való foglalásáról. Az orth. közvetítő iroda ilyen értelemben informálta is a szatmári zsidó hitközség vezetőit és a szatmári zsidóság között akadtak állentékeny számmal olyanok, akik ezt a sugalmazott álláspontjukat éreztetni akarták a szabadelvűpárt jelöltjével, aki velük szemben a zsidó felekezet egységének szervezetének szószólója. Könnyű lett volna Chorinnak úgy cselekednie, amint tett akárhány képviselőjelölt, hogy a kortesbeszédet választóinak szája íze szerint szabja meg, vagyis, hogy nyíltan hirdesse a zsidó hitű választók előtt, mikép felekezeti szempontból vallott elvét, a zsidó pártárnyalatok egyesítését megtagadja. De nem tette. Mandátuma érdekében, melyre pedig nemcsak ő, de az egész közvélemény súlyt helyezett, amely döntő ütközet volt egy politikai párt életében — nem korteskedett saját felekezetének ügyével. Itt a központban azonban, ahol nagy jelentőséget tulajdonítottak a Chorin és Ugron mérkőzésének és tudtak arról a momentumról, hogy a szatmári zsidóság egyrésze sugalmazás folytán felekezeti szempontot is akar a küzdelembe vinni, maga a kormány feje, Bánffy Dezső br. hívatta magához az orsz. orth. iroda vezetőjét és figyelmeztette őt arra a körülményre, hogy országszerte sehol hire-hamva sincs annak, hogy a zsidó választók felekezeti kérdéseket vinnének be a választási harczba, minélfogva helytelen lenne, ha éppen a szatmári zsidóság segítene felekezeti szempontból kibuktatni a képviselőházból olyan zsidó hitű képviselőt, aki ma a szabadelvű párt egyik legkimagaslóbb alakja. Ez az egyszerű figyelmeztetés az orth. irodának — becsületére legyen mondva — elegendő volt arra, hogy a választási harczra felekezeti szempontból készülöket lefuvassa és a szatmári zsidóságnak tisztán politikai meggyőződésére hagyja, hogy kit választssanak országgyűlési képviselőikre. Az eredmény ösmeretes. Chorin Ferencz dr. nagy többséggel győzött. — Nem azért mondjuk el ezt, mert azt akarnók bizonyítani, hogy Chorin zsidó szavazóinak köszöni mandátumát, hiszen zsidó hitű szavazói Ugronnak is voltak; de följegyzendőnek tartottuk azért, mert a Chorin megválasztásának körülményeiből a legtisztábban világlik ki az, hogy a zsidó hitű választó polgárok mennyire éretten gyakorolják politikai jogaikat és mennyire képesek mellőzni saját szűkebb felekezeti elveiket is, ha politikai pártállásuk érdekében kell azokról lemondaniok.

— A kiállítás kitüntetései. Magyarország ezeréves fönnállásának felévig folyó ünneplésének a végére jártunk. A nagy multon keresztül fölgyülemlt képességek, munkaerő és nemzeti szellem alkotásai, mint gyűjtemény, ismét eltűnnek szemünk elől. A nemzet közgazdasági és szellemi erőinek próbái, melyek feléven át közszemlére voltak kitéve, ismét csak a munka otthonai-

ban lelhetők föl. A kiválókkal jutalommal, előismeréssel térnek vissza tüzhelyeikhez, akikben pedig több volt a jóakarattal mint a tehetség, azok buzdítást, munkára ösztökélő erőt visznek magukkal. A nemzet képességeinek próbáiból, derék rész jutott az ország zsidóhitű fiainak is, annyira akadtak kezdetben olyanok, akik a nemzet büszkeségét, a városligeti tündérvárost zsidó jellegűnek mondták. Hazudtak, kik így beszéltek és sértették a nemzet önértetét. De kapuzárás előtt a héten igazságot tettek azok, akik hivatottak voltak eldönteni, kinek mi az érdeme, becsületes része a nagy munkából. Így sült ki a legszebben, a legvilágosabban, a legigazabban, hogy az egész nemzet dicsősége volt a kiállítás; de ebben a dicsőségben jelentékeny rész illeti a magyar zsidóságot, akármilyen térre tekintünk. A személy szerint szóló kitüntetések két sorozatáról már hirt adtunk. A lefolyt napokban nem ilyentermésű, hanem kizárólag az alkotásoknak szóló előismerések aratása volt három csoportban. Az egyik csoport díszoklevelet, a másik állami aranyérmét, a harmadik állami ezüstérmét kapott. Mind-egyik csoportban szépszámban találkoztunk híveinkkel, ha szorosán véve csak a személyeket tekintjük is, de ha egyes társas intézményeket veszünk tekintetbe, minő pl. a magyar aszfalt társulat, a magyar cukorgyárosok gyűjteményes kiállítása, a magyar fém- és lámpaárugyár, a magyar keramiai gyár részvénytársaság stb., melyek ellenfeleink szemeiben jó részt »zsidó« alkotások, akkor a kitüntetések igazán meglepő adatokat szolgáltatnak a magyarországi zsidóság közgazdasági és szellemi értékéről. De mi eltekintünk azoktól s tisztán csak azokat a kitüntetések közöljük, melyek kizárólag felekezeti erőit méltányolják. *Diszoklevelet kaptak*: Beocsini csementgyári unió (Redlich, Ohrenstein és Spitzer), Grünstein Henrik ékszerész Budapesten, Hedrich és Strauss Királymalom Budapest, Klinger Henrik első magyar vitorlavászon, len- és jutaárugyár Pozsony, Lord és társa fakeskedő Budapest, Machlup A. és E. első magyar staeringyertya- és szappangyár Flóra Budapest, Neuschloss Károly és fiai építési vállalat, ácsüzlet Budapest, Scheiber J. és unokaöccsei üvegyárosok Budapesten, Spitzer Gerson és társa Ó-Budán, Guttmann H. J. faipartelep-tulajdonos Eszék-Belice (N.-Kanizsa.) — *Állami aranyérmét kaptak*: Bachruch A. ékszerész Budapest, Cservenka és Grossmann kádárok Budapesten, Geib M. és fiai kárpitos és díszítő Budapest, Goldberger S. F. fiai kékfestőgyára Budapest, König Izidor műasztalos Bpest, Kramer J. műtrágya és gipszgyár Egeres, Machlup H. fiai első magyar bőrgyár Budapest, Weiss Berthold és Manfréd magyar textil-ipar részvénytársaság Rózsahegy, *Pesti izr. hitközség kórháza*, Steinschneider Jakab ágy- és fehérneműgyára Budapest, Weiss Berthold és Manfréd konzervgyára Budapest, Wolfner Gyula és társa bőrgyára Budapest. — *Ezüst érmét kaptak*: Bernstein J. és fia kárpitos és díszítő Budapest, Braun Károly termelő Eger, Buchwald Sándor vasbutorgyáros Bpest, Felber Sándor asztalos Szeged, Feiweil Lipót vasbutorgyáros Budapest, Fodor József kárpitos és díszítő Budapest, Geller József könyvkötő Budapest, Glasz József szijgyártó és nyerges Budapest, Grünwald S. és társa cs. és kir. szab. pipereszappan, illatszerek gyára Budapest, Laczkó György bőrgyáros Liptó-Szent-Miklós, Leitner János magtermelő Körmend, Löfkovits Artur ékszerész és aranyműves Debreczen, May és Társa fényképész Bpest, Mauthner testvérek és társai bőrgyárosok Budapest, Mertens és társa udvari fényképészek Budapest, Milkó Salamon és fiai Szabadka, Milkó Vilmos és fiai Szeged, Mittag Nándor termelő (gyógy) Szokolca, Munk H. és fiai fatermelők Maros-

Szlatina, Pick Márk szalámigyáros Szeged, Perényi Ignác cipész Budapest, Silbermann Henrik drágaköszörős és kővésnök Budapest, Schnabel Gyula Oravicza, Schuller József réztollgyáros Budapest, Schwáb Gyula pala- és cserépfödőmester Budapest, Id. Spitzer Miksa ékszerész Budapest, Steinfeld Mihály Moór, Sternberg Ármán és testvére hangszergyáros Budapest, Streliszky cs. és kir. udvari fényképész Budapest, Szekulesz Ede művirággyáros Budapest, Ullmann Antal, reszelőgyáros Fehértemplom, Wollák és Berkovics zsinórgyára Budapesten, Zwack J. és társai likőr, rum, eczet, törköly- és pálinkafőzdéje Budapest, Hönigsberg Leó építész Zágráb, Pollák József likőr- és szappangyáros Sarajevo.

— **Kontradikció.** A »Magyar Állam« nevezetű ujság, mely az esti pillangókkal egyidejűleg jelenik meg nap-nap után, nagyot fog csodálkozni azon, a mi itt következik. Dicsérjük őt, mert szépen szól az ének, melylyel folyó hó 3-ik számában elbucsztatja ennek a millenniumi esztendőnek saját külön tündérvárosát, a kiállítást, melyben együtt volt, írja, »mindaz, a mit nagyot, a mit remeket, a magyar kultúra, a magyar ipar és kereskedelem, a magyar szorgalom alkotott és összehordott«, melyre »büszke lehet Magyarország«, »a mely meggyőzhette a külföldet, hogy a kulturnemzetek sorába tartozunk, meggyőzhette, hogy van *önálló magyar szellem* mely az államéletben épp úgy, mint a tudás és ipari alkotás mezején kifejti a maga mivoltát s *nemzeti* bélyegét nyomja rá ez ország alkotásaira.« És a M. Á. eme szöveg szerint lenyomatott sorain bandukolván, minket is elfog az a »halottak napjához illő hangulat«, mely az idézett cikk íróját megszállotta és megelevenedék előttünk az, a mi holt, a mi már elmúlt és porrá lőn: a kiállítást dicsőítő »M. Á.«-nak a kiállítás *megnyitásakor* megjelent cikke. Oh, akkor »zsidó« volt a kiállítás és Sodoma és Gomorrha. Zsidó volt minden porczikája, föltolakodó ipara, kereskedelme, Galicziából szalasztottak a kiállító és több efféle... A »M. Á.«-nak ez a cikke meghalt, mi el is parentaltuk. Oda állottunk a ravatal mellé és mielőtt a »requiescat in pace«-t kívántunk volna neki, elmondottuk, hogy akármilyen kitüntetés és elismerése volna is a zsidó szellemnek és munkaerőnek, ha »zsidó« volna a kiállítás, nem fogadjuk el ezt az ajándékozást, mely a magyar nemzet képességeinek, erőinek flagrans megsértése volna. A kiállítás magyar, magyar minden ízében s a zsidóság abban mint a magyar nemzeti erő egy tisztességes alkotó eleme vesz részt. Ehhez joga van és ez kötelessége is. Hogy mennyire igazunk volt, ime, kiviláglik most a »M. Á.« cikkéből is, mely a tündérvárost elmulása pillanatában a zsidó hitről áttérítette nemzeti alkotásnak. Már most csak azt volna jó tudni a történelmi igazság kedvéért, mely minden föltött megjelenik, a mi mult, hogy mikor volt a »M. Á.« őszinte és mikor mondott igazat: akkor-e, mikor »zsidónak« csufolta a kiállítást, vagy akkor, mikor nemzeti alkotásnak dicsőítette? Mert régiekről emlékezvén, a tündérváros halottnapján nekünk kétségek marczangolják szívünket...

— **A Jewish Colonisation Association, Hirsch báró** halála óta a mult hó második felében tanácskozott először. A cél az volt, hogy a további teendők fölül határozzanak és igen helyesen arra esett a választás, hogy a társulat nem kizárólag az argentiniai telepekre fordítja anyagi erőit, hanem segítségére lesz a szentföldi kolonizációknak — amivel egyensúlyba hozta a kétféle kolonizáció-terv hívei közt mutatkozó rivalizálás ingadozó eredményeit. A tanácskozáson a következők vettek részt: *Zadoc Kahn* francia grandrabbin, *Goldschmidt* J. S. elnök, *Leven Narcisse*, az Alliance alelnöke és

Reinach S. tanár Párisból, *Montefiore* Claude, *Cohen* Alfréd L. és *Lousada* H. G. Londonból, továbbá *Plotke* M. m. frankfurti ügyvéd, *Lachmann* Ödön dr. Berlinből és *Philippson* Ferencz Brüsseltől. Az előértekezletre több párisi egyesület képviselőin kívül több tekintélyes orosz és néhány németországi hitfelülnket is meghívták. A tanácskozások eredménye az a határozat, hogy mivel a rendelkezésre álló összegeket az argentiniai kolonizációk nem veszik teljesen igénybe, egyelőre pedig az argentiniai kolonizációt nagyobb terjedelművé nem teszik, — ennél fogva támogatni fogják a már fennálló és még esetleg alakuló azon oroszországi vállalkozásokat, melyek az ottani zsidókat földmivelésre képezik ki. Elhatározták továbbá, hogy két palesztinai zsidó falu támogatására 160.000 frankot utalványoznak. A kisebb részletek nem valók a nyilvánosság elé, annyi azonban bizonyos, hogy ugy ezek, mint a főhatározatok újabb érát jelentenek az 50 millió frankos alapítványnak történetében, melyet *Hirsch* br. munificenciája rendelt a világ egyik legnagyobb kulturművére.

— **A fővárosi igazoló bizottság** minapi ülésén a legtöbb adófizető névsorának összeállítására albizottságot küldött ki, melybe *Schweiger* Mártont és *Stern* Józsefet is beválasztották.

— **Választások a fővárosnál.** A főváros a központi válaszmányba *Bródy* Samu drt., a pénzügyi és gazdasági bizottságban pedig hatvani *Deutsch* Sándort is beválasztotta.

— **Uj docens.** *Baumgarten* dr., ösmert fővárosi fiatal orvos, a héten a budapesti tudományegyetemen a laringológiából előadást tartott, melynek alapján a tanári kar docensül fogadta és megerősítése végett a kultuszminiszterhez folyamodott.

— **Csáky Albin gróf**, ez a puritán politikus, kinek a magyarországi zsidóság a közelmúltban elért legnagyobb vívmányát, a recepcziót jórészt köszönheti, Szarvas város mandátumával ismét visszakerül a képviselőházba. A választás megelőzőleg Szarvason bankettet tartottak a szabadelvűség eszményi bajnoka Csáky gróf tiszteletére, melyen *Reichardt* Mór, ottani főrabbi igen sikerült toasztban juttatta kifejezésre a magyar zsidóságnak Csáky gróffal szemben érzett háláját. Beszédét a zsoltár szavaival fejezvé be, így szólott: Istennek szent nevében emeljük zászlónkat, melyen gróf Csáky neve ragyog, mert a zászló a szeretet zászlója, a lelkiismereti szabadság, a teljes jogegyenlőség, béke és egyetértés zászlója. — A gróf megindultan fogadta a lelkes szavakat.

— **Egy Andrassy gróf.** Az Andrassy grófok mindig híresek voltak az ő szabadelvűségükről és arról a méltányló jóindulatról, melylyel a zsidó felekezet híveit törekvéseikben támogatták. Egyik legnagyobb vívmányunk, az emancipáció is részben az ő nevükhöz fűződik. Most *Andrassy* Tivadar grófról közölnek velünk egy nemes cselekedetet. A gálszécsi hitközség ugyanis zsinagógát akar építtetni és eme vállalkozása számára támogatást kért a vidék maecenásától, Andrassy Tivadar gróftól is. A nemes gróf ennek folytán a hitközségnek 20.000 drb téglát ajándékozott, ami a hitközséget istenes alkotásának végrehajtásában jelentékeny mértékben segíti elő.

— **A nagyszabeni hitközség** minapi közgyűlésén választotta meg tisztikarát. Elnökké *Schwartz* Lipót dr. orvost, pénztárossá *Berger* Józsefet újból, templom-előjáróvá *Herschkovits* Armin és iskolaszéki elnökké *Altmann* Izsákot tette meg a közbizalom. A jegyzői tisztelet *Ehrenkrantz* Salamonra, az ösmert hebreistára Az új elnök törekvéséről a hitközségi ügyek rendbeszedését várják.

— **Hymen.** *Lázár* Béla dr. tanár és ösmert író f. hó 8-án feleségül veszi Sziszekén *Rosenberg* Irma kisasszonyt — *Klein* Ödön dr. orvos jegyet váltott *Kováry* Ármint budapesti bankár és főv. biz. tag leányával, *Jenny* kisasszonnyal. — *Schwarz* Ármintnak a »Pester Lloyd« kitűnő munkatársának, kedves leányát, *Róza* kisasszonyt, *Schulmann* Ignác nyomdatulajdonos f. hó 15-ikén feleségül veszi.

— **Ezüst menyegző.** *Lemberger* Mór, a pesti hitközség jótékonyági ügyosztályának egyik legtevékenyebb munkása, ki az orsz. izr. kézműves- és földmívelési egyesületnél már több, mint három évtizedje a legnagyobb odaadással és önzetlenséggel tölti be a gazda tisztjét, a napokban ünnepelte nejével ezüst menyegzőjét. A jótékonyág derék munkását ebből az alkalomból mindazok, akik nemes szívét ösmerik és legközvetlenebb szemtanui szerzett érdemeinek, telhető melegséggel igyekeztek méltányolni. Több küldöttség tisztegett nála, megannyian egy-egy díszes köszöntő fölirattal. Így a pesti hitközség *Adler* Lajos, előjáró vezetése alatt; az izr. kézmű- és földmívelési egyesület *Adler* Gyula ellenőrrel élén, *Weiskopf* Jakab, *Handler* Ignác vál. tagok és *Kemény* titkárból álló küldöttséggel, a Konkordia-egyesület *Breitner* L. Zsigmond elnök és *Österreicher* M. alelnökkel élén. Végül *Lemberger* gondoskodásának legkedvesebb emberei, az izr. kézmű és földmívelési egyesület oltalma alatt álló növendékek, akik szónokot is hoztak magukkal, hogy érzelmeiket kifejezésre juttassa. A kedveskedések közül a legszebb és legmaradandóbb jellegű az orsz. izr. kézmű- és földmívelési egyesületé, mely gyöngéd figyelemmel úgy méltatta derék gazdájának munkásságát, hogy nevére 1000 frtos alapítványt létesített.

— **Érdekes nászajándék.** *Klotild* főhercegnő, leányának, *Mária* Dorottyának az orleánsi herceggel való egybekelése alkalmából többek között egy érdekes nászajándékkal is kedveskedett. Ez az érdekes nászajándék *Bihari* Sándornak, a zsidó hitű festőnek, egy műve, mely a millennáris kiállításon is látható volt. Czime Ulászló találkozására Zsigmonddal.

— **Palesztinai zsidó kiállítás.** Az idei berlini kiállításon palesztinai zsidó kiállítás is volt, melynek sikerén buzdulva, a londoni »Chovevei Zion«-egyesület elhatározta, hogy Londonban hasonló kiállítást létesít. Az előmunkálatok végzésére már megalakult a bizottság, amely 12,000 frt tőke fölött rendelkezik.

— **Nem valami aesthetikus a kép**, melylyel böles Salamon a badarságait meg-megismétlő bolondot jellemzi, — nem aesthetikus, de találó. Az eb — így hangzik a kép — fölfalja, mit kiokádott, a bolond meg-megismétli esztelenségeit. Ez a kép illik arra az urra, ki, mint előző számunkban említettük, antiszemitanak mondotta az »Egyenlőség« szerkesztőjét, mert az orthodox rabbik megmagyarosodásának szükségességét hangoztatta és ki e héten megismétli eme örült állítását, akár az eb, mely újból fölfalja, mit már egyszer kiokádott. Azonban, ha megbolondult az orthodox közvetítő bizottság lapja, hogy engem antiszemizmussal vádol, nem bolondultam meg én, hogy ilyen vád ellen védekezem.

A közvetítő bizottság lapja azután úgy tesz, mintha én azt irtam volna az »Egyenlőség« előbbi számában, hogy lapom hozta meg a zsidóknak a recepcziót. Engedelmet, ez egyszerűen ferdítés, hogy aztán rámondhassa, hogy nem való, nem az »Egyenlőség« csinálta a recepcziót. Az »Egyenlőség« ezt nem mondta soha, és nem mondta e'özó számában sem. Azt mondtuk, hogy az »Egyenlőség« megcsinálta a recepcziót szülő *mozgalmat* és ez olyan igaz, *Viador* uram, amilyen igaz az, hogy

ön veszett agitációt rendezett lapjában a recepczió ellen. Tessék csak megnézni a saját lapját; ha nincs, szolgálok az illető kötettel; eltettem örök emlékül.

Ha antiszemita azok, Viador ur, kik működésük javát annak szentelik, hogy a zsidóság elmaradott részét megmagyarosítsák, közelebb hozva ezáltal az elmaradottakat is a nemzet szívéhez; ha antiszemita azok, kik azon fáradoznak, hogy az annyira ellenszenves zagyva nyelvvel eltávolítsák a sárga folt utolsó nyomát is, melyet a zsidóságnak egy része még mindig visel ebben az országban: mi nevet érdemelnek azok, kik azon vannak, hogy a zsidóság elmaradott része véstegeljen csak tovább is elmaradottságában, éljen csak tovább a magyar nemzetnek idegen, a saját jobb hittestvéreket is mélyen megbotránykoztató rút jargonnal?

Viador uram, még azt is föl hozza ellenem, hogy nem csak kártyázni nem tudok, de sok mást sem. Ez igaz. Kártyázni nem tudok (még sabosz-suvakor sem, bár nem vagyok orthodox titkár) azt már magam valoltam, és hogy sok mást sem tudok, azt itt concedálok. Nagyon sokat nem tudok. De igyekszem gyarapítani tudásomat, tanulok, amikor csak hozzáférek. El is értem annyit, hogy czikkeimet magam írom, sőt megírom másoknak a cikkeiket is, és nevem, vagy jegyem még soh'sem jelent meg czikk alatt, melyet más ember írt volna meg. Ezt, kedves Szerkesztő ur, ha tanulna, ön is elérhetné. Sz.

A Prédikátorból.

I.

*Tudós, bölcs férfiak tanítják:
— Ifjú, tekints csak szerteszét,
Hamar belátod; itt e földön
Legtöbbet ér a bölcsesség! —*

*Igen, a gazdag bölcsesége —
Mindenki meghallgatja őt,
S le is borulnak áhitattal
Ilyen fényes, nagy ész előtt.*

*Bezzeg tudós lehet a koldús
És bölcsleghet szüntelen;
Boszúsan szól a czifra nép majd:
— Mért is papol a szemtelen? —*

II.

*Sivár igazság, meztelen való,
Amely színes reményeink lerontja,
Hogy nincs oly bölcs, magasba szárnyaló,
Ki — míg reánk les vészek árnya, gondja —
Csak egyszer, egyszer bár megsejti, tudja:
E tarka-barka létnek melyik utja
Az üdvösséges, az igaz, a jó?*

*Mélyen lesújtó gyász, fanyar tudat,
Mitől hiú, erőtlen daczban égünk,
Hogy nincs halandó, aki rámutat:
— Az útvesszőben ösvényt szabva nekünk —
»Jövődben imhol ez leszen utad!« ...
A sűrű köd soha szét nem foszolhat,
S titok marad a ma előtt a holnap.*

Forđ. Pelbárt.

A zsidó orvosok története.

— Irta: Dr. Kácsér Mór. —

(1. folytatás.)

Maimonidesnek híres kortársai voltak:

El-Thabib, ki az emberek betegségéről és gyógyításáról nagyszabásu munkát írt, Nathaniel Israéli, ki a szultán udvaránál mint orvos működött. Maimonides fia és unokája is híres orvosok voltak, nemkülönben ugyancsak tanítványa a híres Jussuf a Sabzi, az aleppói szultán, El Dhalid udvari orvosa. Megemlítendők még e korból a Constantin család sarjai, valamint az úgy mint orvos, úgy is mint bölcsész híres álló Moses ben Nachmann.

Észak-Afrika többi országaiban is látjuk a zsidókat előkelő pozíciókban, miket csakis nagy tudományosságuknak köszönhetnek. Így látjuk a marokkói udvarnál Abu-Bakr Mohamed Ebn Zohart mint Jussuf szultán orvosát, Muheddib Eddin pláne szultánja minisztere is volt. Bölcs Alphonso és utódai uralkodása alatt kedvező idők jártak a zsidókra 's így a zsidó tudományra is. Alphonsonak udvari orvosa a zsidó Jehuda Mosea volt, ki királya kívánságára egy régi anonym munkát fordított, melynek kézírata mai napig a római kir. könyvtárban őriztetik. Mesullam ben Jona, Ibrahim ben Sahl, Jabok ben Sosan, Abraham ben Sem Tow, Josua Elu Sason, a király udvarán áltak és működtek, Todros Abula fia, IV. Sancho király orvosa és kincstárnoka volt.

Már évekkel ezelőtt — 1250 — megindult a zsidók elleni hajsza a vérvád meséjnek fölhozásával. A papok — kik akkor gyógykezeléssel kezdtek foglalkozni — a híres zsidók ellenében tehetetlenek voltak. A hazug és alávaló vádak által iparkodtak e fölött előkelő állásukból kiszorítani. Calumniara audacter, semper haeret aliquid.

Habár X. Alphonso a vérvádat örült mesének deklarálta, utódainál és a népnél a papok izgatásai következtében kedvező talajra talált a zsidók és különösen a zsidó orvosok elleni gyűlölet.

De míg a zsidófaló III. Henrik meghagyta a zsidó orvosokat foglalkozásuk mellett, sőt drága testét a zsidó Don Mayer Alguadez gyógykezelésére bizta. eddig Don Mayer, pártfogója halála után Burgos Pál — alias Santa Márja — dominikánus szerzetes izgatási következtében nagy kínzások után megöletett.

Irodalmilag működtek az időben, Sem Tov Saprat, ki Avicenna munkáihoz kommentárt is írt, Ábrahám Ben Dávid Catlani, portugáli I. Ferdinánd orvosa Don Moses stb.

Még a nagy zsidóüldözések korában is találunk Spanyolországban híres zsidó orvosokat. Eltekintve az Arragoniából Algierba vándorolt Simon ben Zamach Surustól — kit nagy Simonnak neveztek — élt a XV. század elején Salamon Ben Ábrahám Ebn Dávid, ki Ariconna és Arezzois művei nyomán egy nagy orvosi munkát írt — fölkarolván benne az összes orvosi tudományt.

Mint e korbéli zsidó orvosok szennyese említendő a Lorsából származó Josef Lorcki, ki nagy talmud és orvosi tudománya által XIII. Benedek pápa kegyencze és házi orvosa lön. A kegy olyannyira fejébe szállt, hogy — a pápának ez által kedveskedni akarván — kikeresztelkedett és mint Santa Fé Jeromos a zsidóknak nagy ellensége lön, nyilvános predikációkban a népet a zsidók ellen uszította. Az ő befolyásának köszönhető XIII. Benedek pápa 1415-ben május 11-én kiadott bullája, mely a zsidókat orvosi praxistól és gyógyszerek eladásától teljesen eltiltotta.

Az üldözések és fosztogatások egyre gyakoribbak lévén, a zsidók megunták a maurok alatt olyannyira megkedvelt Pyrennai félszigetet, hátat fordítottak

neki és Franciaországnak fordultak, Spanyolország nagy kárára, mert itt a tudomány ezután már teljesen elhanyagoltatott és azóta itt lábra kapni többé nem tudott. A Ferdinand és Izabella alatti inkvizíció a zsidók maradvékait is kiszorította. Az egykor oly hatalmas Spanyolország egyre hanyatlott, — a zsidóüldözések megboszulták magukat.

Ezalatt egyre növekedett a zsidók hathatós támogatása mellett a francia orvosi iskola. A francia orvosi iskolákat kizárólag zsidók alapították, mert akkortájt ez orvosi tudomány ugyszólván kizárólag zsidó tudomány volt. Hippokrates és Galenus művei — az akkori orvosi tudomány alapkövei — csakis árabok és syriai fordításokban voltak érthetők és hozzáférhetők és ceterum paribus — csakis zsidók voltak azok, kik eműveket olvashatták és kiaknázhatták. Így látjuk az 1000 év körül Rabbi Abont Narbonneban orvosi tudományt tanítani. A híres montpellieri iskolát is zsidó alapította és csakis a 12. században szorította ki innen a héber nyelvet a hazai nyelv. Itt tanított Jehuda Isak ben Abraham, Jakob Hakóton, Josef ben Isak ben Kimchi. Rasi tanítványai és barátai is itt terjesztették tanítójuk hírnevét, mint: Meschulam le médecin, Samuel ben Aben Tibbon, mely utóbbinak fordításai még a 17. században Velenczében nyomattak, — koruk híres embereinek a legkitünőbbjei voltak.

1202-ben II. Frigyes császár magához hívatta Nápolyba Franciaországból Jakob Abba Marit, ki Ptolomäus csillagászati munkáját héberre fordította, melynek kézírata mai napig a vatikáni könyvtárban őriztetik. A zsidó Profatius, ki mint csillagász is híres volt és akire Kopernikus is hivatkozik, 1300 körül a montpellieri iskola dékánja volt.

A párisi iskola, mely versenytársa, a zsidók által híressé vált montpellieri orvosi iskola fölvirágzását rossz szemmel nézte, kezdeményezte a zsidó orvosok elleni hajsztát melylyel a montpellieri iskola vesztére czéloztak. Néhány szigorú rendelet, mely a zsidókat az orvosi praxistól elűltotta, csakugyan tönkre is tette a montpellieri iskolát; ujjongtak a párisi tudósok, de örömiük kétes értékű volt, a dicsőség is Herostratesi dicsőség volt. Czéljukat elérték — de a tudomány rovására! A zsidóüldözések és ellenök hozott rendszabályok következtében az orvosi tudomány magas niveauja mélyre sülyedt és zsidó orvosok nyomait alig találjuk, úgy hogy I. Ferencz, a 16. század elején uralkodó francia király is betegségében saját kívánságára zsidó orvos által akarván magát gyógykezeltetni, Törökországból kellett egy orvost hivatni. Voltak Franciaországban mind e sanyaru helyzet daczára zsidó orvosok is, de ezek vagy különös kegy következtében, — mint Ely Montalto, IV. Henrik orvosa — vagy vallásuk titokban tartása mellett — mint Orobio de Castro, touloni tanár — maradhattak Franciaországban. Ez utóbb említett két orvos Portugáliából jött, éppen úgy, mint korának legnagyobb és leghíresebb orvosa: Silvai Baptist János, ki a híres Helvetius tanárnak — az Ipecacuanha-gyökér föltalálójának — asszistense és hírnevének örököse volt, úgy hogy XV. Lajos őt udvari és házi orvosává nevezte ki és mint ilyent, őt több uralkodó mikor betegek voltak Lajostól kölcsön kérték. Így került Oroszországba is Anna czárnéhoz, ki őt ott is marasztotta. De ő a csalogatásoknak nem engedett és visszavért királyához, ki őt ekkor (1738) nemesi rangra emelte.

A nemsokára bekövetkezett francia forradalom emanczipálta a zsidókat 1789. aug. 4-iki kérvényük nyomán, bizonyára nem a francia tudomány kárára, mert ezután újból látjuk a zsidó orvosokat az orvosi tudomány legelső soraiban — mind a mai korig.

(Folytatása következik.)

Kényes helyzet.

G... rabbijelölt örömmámorban uszott. Megérkezett az a nehezen várt próbaelőadásra való meghívás az E...i hitközség részéről. De ezen öröm mihamar buskomorsággá változott, midőn az utrakészülődés első stádiumán túl nem juthatott mivel a ruhakérdés megoldása sehogy sem ment. Akármennyire elnéző és kiméletes lett legyen a kritika gyakorlásánál, csak de — és nem perfectséget tudott konstatálni. Nadrágjai mind Petőfi csikójaira emlékeztettek. Kabátja pedig csak à la Csokonay.

A kingdooom for a new cloth! — kiáltott föl, midőn barátai X... és Y... hozzá beléptek, őt a meghíváshoz gratulálódnak. Megalakult a hármastanács, de bezzeg ez sem tudott egyebet kisütni, minthogy a szép öltözet — ami eléggé különös — a jó szónoklat kritériuma. A kollega urak tehát eltávoztak azon szomorú perspektívával, hogy alighanem ezentul is en mezuman fognak a pályázatokon drukkolni és némely zsidó hitközség indifferentizmusa ellen zugolódni.

Ki írja le azonban ámulatokat? midőn a következő napon G. kollegájokat meglátogatván, egy egészen ujnak látszó kammgarn-öltönyben a helyzet magaslatán találták, amint a falon függő arcsképeket »szeretett testvéreimnek« szólítva, éppen a főpróbát tartotta a próbaelőadásból.

Kiváncsiságuk tetőpontját érte el, midőn a nyitott bőröndben még több szalon- és zsinagógaképes ruhadarabot láttak és alig várhatták a próba befejezését, hogy a kérdések miként való megoldása tárgyában meginterpellálhassák.

G. azonban minden felelet helyett az »Egyenlőséget« helyezte eléjük és pedig háttal fölfelé.

Miután ezek még most sem voltak tisztában a dologgal, ad oculos demonstrandó, egy teknő forró vízbe dobott egy darab *Maypole soap*-ot, ebbe egy eredetileg fekete, de jelenleg teljesen fakó mellényt és oh! csodának csodája, ez az angol szappanoldalakban egynéhány percig ázván, minden peccsétől menten, szép feketén jött elé.

Hogy X... és Y... uraimék ezután siettek Sonnenstein Lipót urnál (Budapest, V., Bálvány-utca 5) ilyen csodálatos metamorfózist előidéző szappant megszerezni, igen természetes, sőt több mint bizonyos, hogy Absentius barátunk a közelgő tél alkalmával nem a frakk-kölcsönző intézeteket, hanem a nevezett urat fogja meglátogatni s a *Maypole soap* által az ütött-kopott ruháit sikkessé átváltoztatni.

* Az északmagyarországi egyesített kőszénbánya és iparvállalat részvénytársulat *Deutsch J.* József elnöklete alatt rendkívüli közgyűlést tartott. Az igazgatósági jelentés előadja, hogy a tokodi, illetőleg esztergommegyei szénterületnek kiaknázása tetemes befektetést igényel és a társulat nem tartja czélszerűnek, hogy azt nógrádmegyei bányavállalatának tőkéjéből fődözze. E ért a következő indítvány elfogadását kérte: »A közgyűlés fölhatalmazza és megbizza az igazgatóságot, hogy Esztergommegyében. Tokod község határában fekvő társulati bányatelepek átvétele mellett és annak teljes elkészítése, üzembe helyezése és tovább művelése végett egy önálló részvénytársaságot, legfőleg 3.200.000 korona alaptőkével alapítson, annak az Esztergom megyében szerzett további szénterületeket is átadhassa, az alaptőkének mily módon és alakban történendő beszerzése iránt szabadon határozzon, erre nézve az üzleti viszonyoknak figyelembe vételével a neki megfelelőnek látszó intézkedéseket tegye és egyáltalán ezen egész művelet keresztülvitelének föltételeit és módozatait saját hatáskörében legjobb belátása szerint megállapítsa s azok iránt teljes jogérvénnyel a társulat nevében megállapodásokra lépjen. A közgyűlés az igazgatóságnak ez irányban teendő minden intézkedését már eleve jóváhagyván, utasítja, hogy azokat haldéktalanul eszközölje és azok eredményéről a legközelebbi közgyűlésnek jelentést tegyen.« A közgyűlés az igazgatóság indítványát egyhangulag elfogadta s a tanácskozás ezzel bevégeződött.

* Folgár Sándor kötszerész hirdetésére, fölhívjuk olvasóink figyelmét.

Legismeretesebb
magyar
gyártmány.

Gőzcséplők

Minden az összes

gazdasági gépszakmába vágó

felvilágosítással és tanácssal,

ugyszintén

általános árjegyzékkel,

vagy részletes

költségvetéssel

szívesen és

díjmentesen szolgál.

Első Magyar

Gazdasági Gépgyár

RÉSZVÉNY-TÁRSULAT.

Gyártelep:

Budapest, külső váczi-út 7. szám.

— Czimre ügyelni tessék! —

A pesti izr. hitközség.

Pályázat.

Az alulírt előjáróság a pesti izr. hitközség »Bródy Adél gyermekkórházában« az 1897. év január 1-én betöltendő és évi 1000 frttal, valamint természetbeni lakással, fűtéssel és világítással javadalmazott gondnoki állásra pályázatot nyit.

Pályázók, kik a 40. életévet még nem haladták túl, a magyar nyelvben, valamint a gazdasági könyvvezetésben jártassággal bírnak, felszólítainak, hogy hivatal ellátására való képességüket, életkorukat (születési bizonyítvány), családi állapotukat és eddigi alkalmaztatásukat igazoló okmányokkal fölszerelt folyamodványukat f. év november hó 15-éig a pesti izr. hitközség titkári hivatalában (Sip-utca 12, I. em.) benyujtsák. Az állás elnyerésére nézve előnnyel bírnak oly folyamodók, kik hasonló állásban már ezelőtt is sikerrel működtek, valamint azok, kik más nyelveken is jártasok. A kinevezett gondnok köteles lesz mindazon teendőket végezni, melyek az őt illető utasításban előírva vannak. A kinevezés egyelőre három próbaévre történik. Az alkalmazott az állás elfoglalása előtt 500 frtnyi biztosítékot köteles letenni.

Budapesten, 1896. október hó 10-én.

A pesti izr. hitközség előjárósága.

A székesfehérvári izr. vallásközségtől.

Pályázat.

A székesfehérvári izr. vallásközségnél az 1200 frt évi fizetés, 200 frt lakbérilletmény és a helyben szokásos mellékjövedelmekkel javadalmazott főkantori állásra ezennel pályázat hirdettetik.

Csak magyar honos, 40 éven alóli pályázók, kik kitűnő zenei képzettséggel, szép, erőteljes hanggal bírnak és az istentiszteletet énekkar- és zongorakíséret mellett végezni képesek, fognak tekintetbe vétetni.

Pályázati kervények szigorú vallásrököcsös magaviseletet, zenei képzettséget, eddigi működést, életkort és családi körülményeket föltüntető hiteles okmányokkal fölszerelve, f. évi november hó 30-ig nyujtandók be.

Az állás egyelőre csak egy próbaévre töltetik be. Próbaelőadásra csak az e célból meghívottak bocsáttnak és utiköltség megtérítésére csak a megválasztott tart hat igényt.

Székesfehérvár, 1896. október 23-án.

Fodor Mór,
hitk. titkár.

Dr. Neumann Bernát,
hitk. elnök.

A siklósi izraelita hitközségtől.

Pályázat.

A siklósi izr. hitközség elemi iskolájában nyugdíjazás következtében megüresült és 1897. évi január hó 1-én betöltendő tanítói állásra ezennel pályázat nyitattik.

Évi fizetés 600 frt. Pályázók, kik a 35-dik életévet még túl nem haladták és ezen állást elnyerni óhajtják, felhivatnak, hogy okleveleiket, eddigi működésük és családi viszonyaik feltüntetése mellett, legkésőbb folyó évi december 15-éig alulírt elnökhöz czimezve küldjék be. A megválasztandó kívánatra tartozik magát személyesen bemutatni. — A megválasztott csak egy évi próbaidő után fog véglegesítettetni.

Siklóson, 1896. évi november hó 2-án.

Singer Géza,
jegyző.

Spitzer Ede,
elnök.

Első Leánykiházasítási Egylet m. sz.

Budapest, VI., Teréz-körút 40—42. sz.

1896. október hóban 517 jutalékrész irattatott be és nászjutalékok fejében 7477 frt 92 kr. fizettetett ki.
1896. január hó 1-étől október hó 31-éig beirt összes jutalékrészek száma 5000 és a kifizetett nászjutalékok összege 136,103 frt 71 kr.

„STAR“

ÉLETBIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG, LONDON.

— Alapított 1843-ik évben. —

Érvényben levő biztosítások:

364.557,850 korona.

Biztosítási alap:

95.168,367 korona.

Az 1894-ik évben az utolsó öt évi időszakra nyeresémi-osztalék fejében a biztosított felek közt

12.800,700 korona

osztott szét.

Bármely módozat szerinti életbiztosításokat legolcsóbb díjak és legkedvezőbb feltételek mellett felvesz és felvilágosítással készségesen szolgál

A MAGYARORSZAGI VEZÉRIGAZGATÓSÁG
BUDAPEST, TERÉZ-KÖRÚT 20
ORMOS FELIX, vezérigazgató.

Referenciát ad a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank.

BUTOROK

részletfizetésre is legolcsóbban
kaphatók

Ehrentreu és Fuchs

Testvéreknél

Budapest, VI., Teréz-körút 8. szám.

50 kr. érték.

A megrendelési összeg előre beküldőznek, ha ezen hirdetésemet a lapból kivágva a megrendelés alkalmával megküldi, csupán frt 4 50 kell küldeni, mivel ezen kivágott hirdetést 50 kr. helyében fogadom el.

Tessék arczképét beküldeni!
24 óra alatt készítik önmek
leghivebb hasonlatossággal egy
életnagyságu krétarajzot
igen díszes aranykerettel,
ládában csomagolva, lakóhelyére
bérmentve szállítva
== 5 forintért. ==

A ki nem előre és nem az egész összeget küldi be, a bérmentesítés kedvezményében nem részesül.

Ügynökök magas jutalékokat kapnak, kérem sziveskedjenek levélben hozzám fordulni.

KOHN DÁVID, Budapest, Károly-körút 17.

— Olajban festett képek szintén igen jutányosan. —

Utánzás ellen védve 16303. sz. alatt.

(Fentl czimre ügyelni tessék).

Részletes képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

POLGÁR SÁNDOR

egyetemen gyakorlott

kötszerésznél
BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körút 50. sz.

Legelőnyösebben beszerezhető orvosi-, sebési- és betegápolási eszközök. Gummiárúk, kötszerek, fecskendők stb.

Ujdonság! Legújabb találmány *Polgár-féle* cs. és kir. szabadalmazott sérvkötő. a legelőnyösebb e téren.

מחלים mohelim urak részére, körülméletési kések, biztonsági lemezzel, ugyszintén dús raktár az összes orvosi műszerekben és aczélárúkban.

Valódi francia különlegességek (óvszerek) F. BERGUERAND FILS párisi gyárából.

KOHN ARNOLD

gazdag sirkőraktárát

Budapest, Károly-körút 15. sz.

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkőállítás szomorú köteleességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámlálásért kezeskedik a cég jó hírve.

→ Szombaton és ünneppnapokon zárva. ←

HIRDETÉSEKET

jutányos áron elfogad

EGYENLŐSÉG

KIADÓHIVATALA.

Magyar Fém- és Lámpaáru-Gyár

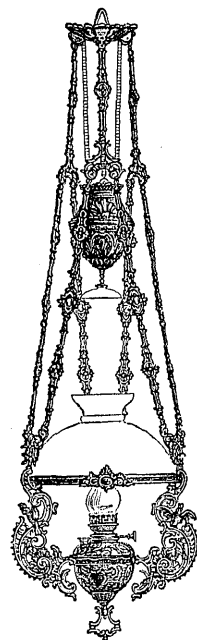
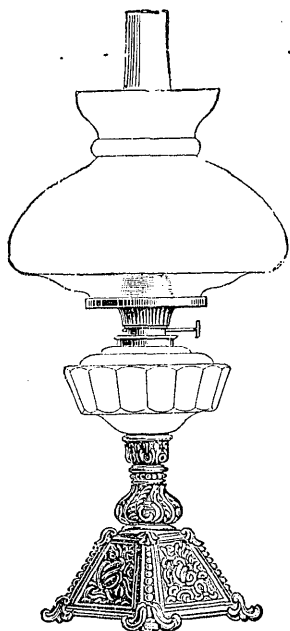
BUDAPEST.

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

KÖBÁNYA.

PETROLEUM-LÁMPÁK

a legegyszerűbb kivittől a legpazarabbig.

Herrmann M.-féle

szabadalmazott villamlámpák

és a létező legjobb petróleumlámpák.

Unicumlámpa, a legegyszerűbb használati lámpa.

Szesz- zzófény-Lámpák,

Fém- és Disműtárgyak.

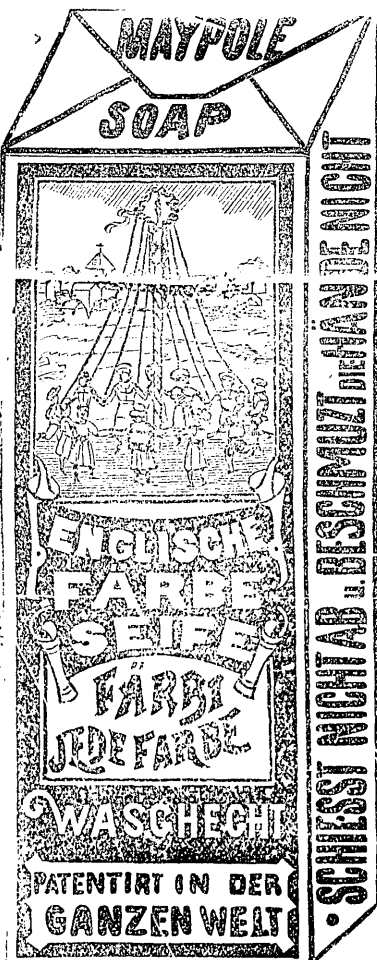
Valódi király-olaj.

Legjobb biztonsági petróleum.

Raktárak Budapesten:

V., Gizella-tér 1. sz., Haas-palota. — VI., Teréz-körút és Király-utca sarkán. — VIII., Üllői-út 2. sz., Kálvin tér sarkán. — X., Jászberényi-út.

Pozsonyban: Lőrinczkapu utca.

⇒ Nincs többé szükség vegyi festészetre. ⇒

Mindenki otthon festhet
minden színben és árnyalatban ruhát és fehérneműt
TIZ PERCZ ALATT.

Korszakalkotó találmány 500% megtakarítással.

MAYPOLE SOAP

ANGOL FESTŐ SZAPPAN.

Legújabb találmány házi festésre.

Fest minden színben és árnyalatban.

Tizenöt perc alatt mindenki egy kevés forró vízzel és ezzel az angol festő szappannal ruhát, bluzt függőnyt, zsebkendőt, selyem- és czéna keztyűt, inget, harisnyát, gallért, selyem szöveteket, szalagot, csipkét, atlaszt, bársonyt, strucz-tollat, hánckalapot stb. megfesthet. — A festés színtartó és el nem fakul! Minden ruhát újjá és modernné varázsol. Méregmentes és a szövetet nem rontja. Egy darab ára 40 kr. (fekete 50 kr.), és ezzel egy női blouse megfesthető.

Minden darabhoz használati utasítás van mellékelve.

Szabadalmazott az egész világon!

The American and Foreign Maypole Soap Syndicate Limited
LONDON.

Fő detail elárúsítás: WEINER MÁTYÁS, BUDAPEST,
Andrássy-út 3. szám alatti áruházában.

Vezérképviselő Ausztria-Magyarország, Balkán államok, Görög-
és Törökországban: SONNENSCHNEN LIPOT, BUDAPEST,
V., Bálvány-utca 5. szám.

Mindenütt kapható.

Egy minta darab 45 kr. (bélyeg) beküldése ellenében bérmentve küldetik.

Nélkülözhetlen
minden
háztartásban.

*Sem a kezet,
sem az edényt
nem piszkítja.*

Legnagyobb előkelőség
és takarékoság.

Ez a festő szappan
mos és fest egyszerre.

Régi ruhákat
újjá varázsol.

Nagyban a szappan hat
tucatos ládában csomagolva egy vagy több
szinre felosztva, elárúsítatik.

Selyem-foulard,
brokát, atlasz, bársony,
plüss, csipke s minden finom
gyapju-szövet festésére kiválóan
ajánlható.